FORELDREUTVALGET FOR GRUNNOPPLÆRINGEN

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Saksbehandler	**Gøril B. Lyngstad**
Vår dato	**01.09.16**
Vår referanse	2016/241-2
Deres dato	16.06.16
Deres referanse	16/3591-

FUGs høringssvar – forskrifter om rammeplan for femårige samiske grunnskolelærerutdanninger

Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG) takker for muligheten til å gi innspill på høringen som gjelder
- Forskrift om rammeplan for samisk grunnskolelærerutdanning for 1. -7. trinn og
- Forskrift om rammeplan for samisk grunnskolelærerutdanning for 5.-10. trinn.

FUG er opptatt av vi skal ha en lærerutdanning i Norge som kvalifiserer studenter til å bli gode lærere og som forbereder dem på de utfordringene de vil møte i skolen. Videre er det viktig for FUG at 1) samisk grunnskolelærerutdanning og nasjonal grunnskolelærerutdanning skal være likeverdige, og 2) samisk grunnskolelærerutdanning i tillegg skal gi nødvendig kompetanse til å møte samiske elevers behov for opplæring på en måte som ivaretar samisk språk og kultur. De siste to elementene synes å være ivaretatt.

FUG ga i høringssvaret om nasjonal rammeplan for femårige grunnskolelærerutdanninger tilbakemelding på hva vi mener er viktig for å få til en bedre lærerutdanning. Noen av disse synspunktene ble ikke tatt hensyn til i nasjonal rammeplan, og er dermed heller ikke ivaretatt i denne. FUG mener fortsatt at disse innspillene er viktig.

Tilbakemeldingene som gjelder begge rammeplanene omtales under del 1 nedenfor. I del 2 kommenteres det som kun gjelder samisk grunnskolelærerutdanning for 5.-10. trinn.

1. Kommentarer som gjelder for begge grunnskolelærerutdanningene

1.1. § 1 Virkeområde og formål

Generelt savner vi fokus på *relasjonskompetanse* i rammeplanene. Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag og Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning

FORELDREUTVALGET FOR GRUNNOPPLÆRINGEN
Postboks 9360 Grønland, 0135 Oslo | Besøksadresse: Schweigaards gate 15 B, 0191 Oslo
Telefon: 22 05 90 70 | Faks: 22 05 90 71 | Org.nr.: 989 628 011 | post@fug.no | www.fug.no

gjorde et systematisk review på oppdrag av Kunnskapsdepartementet i 2008[1]. Her er kort oppsummert hva de fant:

At det i perioden 1998-2007 er publisert 70 undersøkelser om sammenhengen mellom manifeste lærerkompetanser og elevenes læring. (1) Læreren skal besitte kompetansen å inngå i en sosial relasjon til den enkelte elev (2) Læreren skal i relasjon til hele klassen (alle elever) besitte kompetansen å lede klassens undervisningsarbeid gjennom å være en synlig leder som over tid oppøver elevene til selv å formulere regler og følge dem. Begge disse kompetansene er av betydning for å utvikle overordnede mål som dreier seg om elevenes motivering og autonomi, og spiller en sentral rolle for å fremme den faglige læringen. (3) Læreren skal besitte didaktisk kompetanse i relasjon til undervisningsinnholdet generelt sett og i det enkelte undervisningsfag. (Nordenbo m.fl., 2008:7)

Videre skriver de at funnene må få konsekvenser for dagens undervisningspraksis, for policy og for forskning. Om policy skriver de:

Politikere og ansatte i forvaltningen kan bruke de tre kompetansene som grunnlag for å evaluere hensiktsmessigheten av eksisterende lærerutdanning, og som rettesnor for framtidig lærerutdanning. (Nordenbo m.fl., 2008:7-8)

Rammeplanene bærer lite preg av Nordenbo m. fl. sin tredeling av lærerkompetansen.

Også Eriksen og Lyng understreker viktigheten av relasjonsarbeid og klassetilhørighet i sin rapport om skolers arbeid med elevenes psykososiale miljø, NOVA 14/15[2]. Rapporten viser til strategier som fungerer i forhold til å forebygge mobbing. De tre hovedstrategiene det vises til i rapporten bør i større grad bakes inn som del av § 2 og § 3 i begge rammeplanene. Strategiene handler i hovedsak om atferdsregulering (klasseledelse og inspeksjon), relasjonsarbeid (bl.a. relasjonen lærer-elev og skole-hjem), og sosiale aktiviteter for å bygge klassetilhørighet (mangfold av tiltak). (Eriksen og Lyng, 2015)

I sin presentasjon av rapporten Nova 14/15 5. februar, sier Lyng at det er liten bruk av sosiologisk forskning i skolen. Sosiologi handler nettopp om hvordan vi mennesker sosialiseres inn i et samfunn og hvordan samfunnet påvirker oss. Det handler om relasjonene mellom mennesker som individ, som del av en gruppe og som del av et større samfunn. Dette er det viktig at framtidas lærere kan mye om. I opplæringslovens formålsparagraf står det at elevene skal lære å mestre livet sitt og bli deltakere i et arbeidende fellesskap: ”Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og

[1] Nordenbo, S. E., Larsen, M. S., Tiftikçi, N., Wendt, R. E. & Østergaard, S.: *Lærerkompetanser og elevers læring i barnehage og skole – Et systematisk review utført for Kunnskapsdepartementet*, Oslo, Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag og Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning , (2008) Oversettelse til norsk ved K. Sivesind, ILS, Universitetet i Oslo

[2] Eriksen, I. M., Lyng, S. T.:*Skolers arbeid med elevenes psykososiale miljø - Gode strategier, harde nøtter og blinde flekker.* Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, NOVA Rapport 14/2015, Høgskolen i Oslo og Akershus, 2015

holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet." Det er lite synlig i rammeplanene hvordan grunnskolelærerstudentene skal erverve seg denne kunnskapen. FUG ønsker at disse kompetansene skal være tydeligere definert under § 2 Læringsutbytte.

1.2. § 2 Læringsutbytte

1.2.1. Kunnskap

1) Det er fortsatt for lite synlig at det er behov for kunnskap spesielt om elever med høyt læringspotensial og kjennetegn på elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, samt kunnskap om relevante tiltak for denne type elever som kan realiseres innenfor ordinære undervisningsrammer

2) Det er nødvendig med kunnskap om hvorfor elevmedvirkning er viktig.
Elever har rett til å bli hørt i alle saker som angår dem, det slås fast i FNs barnekonvensjon, opplæringsloven, prinsippene for opplæringen og læreplanens generelle del. Det er viktig at alle som skal undervise i skolen kjenner til hvorfor dette er grunnleggende viktig.

3) Det er nødvendig med mer kunnskap om hjem-skole-samarbeid, forskning på hvorfor dette er viktig, og kunnskap om hvordan man kan møte mennesker med ulik bakgrunn. Forskning viser at når foreldre er engasjert i elevenes læring gjør elevene det bedre på skolen, både faglig og sosialt. For at flere foreldre skal bli engasjert i opplæringen er det viktig at lærerne er profesjonelle i sitt møte med foreldrene. Foreldre er ulike, og lærere må være forberedt på hvordan de kan møte foreldre for å skape et godt samarbeid. Foreldresamarbeidet er i rammeplanen ikke godt nok ivaretatt med tanke på hvor viktig det er for elevenes læring, samt i forhold til ordlyden i første setning i opplæringslovens § 1 " Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, …".

1.2.2. Ferdigheter

Strekpunkt fem: FUG foreslår å skille ut "bruke varierte undervisningsmetoder og læremidler" som eget punkt. Kandidatene må kunne bruke et bredt spekter av metoder, som også inkluderer praktiske oppgaver. Med varierte undervisningsmetoder og læremidler hører også varierte læringsarenaer.

Strekpunkt seks handler bl.a. om kandidatens digitale ferdigheter. Digital undervisning er mye brukt i opplæring av samiske elever pga. geografisk avstand. Pedagogisk bruk av digitale verktøy må derfor vektlegges i samisk grunnskolelærerutdanning. Videre ønsker FUG at det presiseres at kandidaten må kunne veilede barn i forhold til trygg bruk av digitale medier og hvordan de kan håndtere saker som berører digitale krenkelser og mobbing.

Strekpunkt 9: Her må det også nevnes omsorgssvikt.

Elevmedvirkning er læringsfremmende og bidrar til økt trivsel, tilhørighet og god helse, men for å lykkes med dette må kandidaten rustes til å kunne håndtere dette i praksis. Kandidatene må lære hvordan de på enkle måter kan gjennomføre dette i hverdagen

som lærer. ”Det er bedre å være på skolen når de voksne lurer på hvordan vi har det, og morsommere når vi får være med å bestemme” (gutt 11 år, fra heftet Elevmedvirkning[3]).

Det gjelder også å myndiggjøre foreldre i deres rolle overfor barnet, slik at skole og hjem sammen kan arbeide for felles mål og sammen finne passende tiltak. Dette er særlig viktig når eleven har spesielle behov.

1.2.3. Generell kompetanse

Flere av strekpunktene her foreslås flyttet til Kunnskap og til Ferdigheter. Begrunnelsen for forslag om flytting er at disse områdene berører eleven og heimen, mens de øvrige i større grad handler om læreren i et profesjonsfellesskap:

FUG foreslår å tydeliggjøre forventning til kandidatens forståelse av sin rolle i utdanningssystemet, og forståelse av hva som ligger i det samfunnsmandatet som skolene har fått gjennom opplæringslov og forskrift.

Som nevnt over er det for lite fokus på koblingen mellom læring og hvordan et godt inkluderende læringsmiljø manifesteres i klassen, på trinnet og på skolen. Elevene skal kjenne at de er på rett plass i det de trår over dørterskelen, at de er ønsket og sett (jfr NOU 2015:2)[4]. Lærerne trenger både kunnskap, ferdighet og erfaring på dette området.

1.3. § 3 Innhold og struktur

1.3.1. Struktur

I høringsnotatene for begge rammeplanene er det foreslått å legge inn en modul tilsvarende 15 studiepoeng med kunnskap om religion, livssyn og etikk, og at dette skal utgjøre en del av elevkunnskapsdelen i profesjonsfaget. Som nevnt i innledningen foreslår FUG at det legges inn mer kunnskap fra sosiologisk forskning for å ruste kandidatene i å være lærer i et mangfoldig og flerkulturelt Norge. Sosiologi er vårt bredeste samfunnsvitenskapelige fagområde og berører det å være menneske i samfunnet, sett fra ulike perspektiv som religion, kjønn, familie, nærmiljø, arbeid, skole med mer.

FUG ser videre behov for at alle lærere har noe spesialpedagogisk kompetanse. For tidlig å kunne kjenne igjen tegn på at elever trenger ekstra hjelp, er det helt avgjørende at læreren faktisk kan noe om dette selv. Det er relativt få spesialpedagoger på skolene, og de få som er der, kommer ikke alle elevene til gode. Alle lærere bør få innføring i spesialpedagogikk slik at de i egen undervisning *tidlig* kan kjenne igjen tegn på elever som kan ha spesielle utfordringer, og slik at de i større grad kan tilpasse opplæringen innenfor klassens rammer i sitt fag. Læring i skolen er knyttet til fag, og spesialpedagogiske tiltak må ikke løsrives fra faget det handler om. Det er fortsatt slik i

[3] *Elevmedvirkning: Å bli inkludert, verdsatt og hørt*. Hefte utarbeidet av i samarbeid mellom Barneombudet, Elevorganisasjonen, Foreldreutvalget for grunnopplæringen, Redd Barna, UngOrg, UNICEF og Voksne for barn. (2015)

[4] Kunnskapsdepartementet (2015): *Å høre til — Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø.*(NOU 2015:2), Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, Informasjonsforvaltning

skolen at mange av de elevene som har fått dokumentert behov for spesialundervisning, og som gjerne har ekstra behov for trygghet og tilhørighet, ofte opplever å bli segregert fra klassen. Dette er problematisk. Segregering kan være et godt tiltak i enkelte tilfeller, men for mange oppleves det faglig stigmatiserende og sosialt ekskluderende. Det er viktig at tilrettelegginger gjøres i samarbeid og forståelse med elev og foreldre. Framtidens lærere må være forberedt på hvordan de kan gjøre dette på en god måte.

1.3.2. Praksis

FUG mener det må legges inn krav om at studentene gjennom sin praksis også får erfaring med foreldremøte, utviklingssamtale og andre former for møte mellom skole, foreldre og elever. Manglende erfaring og manglende vektlegging av dette temaet er en del av forklaringen på at samarbeidet med heimen ofte blir ren informasjon fra skolen til foreldrene og ikke dialog mellom partene.

FUG mener også at det bør åpnes for at inntil 5 dager av praksisen kan knyttes til PPT eller BUP for å lære å kjenne igjen elever med særskilte behov.

1.4. § 4 Programplan og nasjonale retningslinjer

Lærere som underviser i skolen har ofte mye erfaring med tradisjonell tavleundervisning, både fra tiden som elev i grunnopplæringen og fra studietiden. For at kandidatene skal bli gode lærere som har erfaring også med andre metoder, trenger de å oppleve andre undervisningsmetoder gjennom lærerutdanningen. De må oppleve de samme øvelsene som de selv skal gjennomføre i praksis, slik at de vet hva de i neste runde utsetter elevene for. De nasjonale retningslinjene må derfor synliggjøre hvordan tilbydere av grunnskolelærerutdanningene skal *modellere* variert undervisning. Kandidatene må få *erfaring med* et bredt utvalg av metoder slik at de kan bidra til faglig, sosial og emosjonell utvikling hos elevene.

1.5. § 5 Nasjonale eksamener

FUG støtter forslaget om nasjonale, obligatoriske deleksamener, men ønsker at dette ikke bare skal være en mulighet som departementet skal ha, men at det skal bli en del av studiet. Dette kan bidra til å kvalitetssikre framtidens skole.

2. Kommentarer som gjelder for grunnskolelærerutdanning for 5.-10. trinn

Grunnskolelærere for 5.-10. trinn trenger kunnskap og ferdigheter knyttet til yrkes- og utdanningsvalg. Elevene foretar valg av fremmedspråk i 7. trinn som får betydning for videregående opplæring. Dette må de som underviser på 7. -10. trinn kjenne til.

I forskrift til opplæringsloven er det et eget kapittel knyttet til elevenes rett til yrkes- og utdanningsveiledning. Det er en forventning om at veiledningen skal være en prosess over tid. Kontaktlæreren er den som kjenner eleven best, og bør kunne være delaktig i denne prosessen. Det er derfor viktig at det er både kunnskaps- og ferdighetsmål knyttet til veiledning om yrker og utdanning. Kandidaten må bl.a. ha kunnskap om videregående og vite hvordan man kan bidra til at elevene setter langsiktige og relevante

utdanningsmål. Gjennom å hjelpe eleven til å finne mål for framtida, kan læreren hjelpe eleven til å finne motivasjon for læring og eventuelt ekstra utfordringer.

Med vennlig hilsen

Gunn Iren Gulløy Müller
leder

Gro Hexeberg Dahl
kontorsjef

FORELDREUTVALGET FOR GRUNNOPPLÆRINGEN
Postboks 9360 Grønland, 0135 Oslo | Besøksadresse: Schweigaards gate 15 B, 0191 Oslo
Telefon: 22 05 90 70 | Faks: 22 05 90 71 | Org.nr.: 989 628 011 | post@fug.no | www.fug.no